

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINEC'A.

<p>PRETIULU ABONAMENTULUI.</p> <p>Pentru Austro-Ungari'a: Pe unu anu 5 fl. — cr., pe 1/2 anu 2 fl. 50 cr. Pentru Romani'a si strainetate: Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.</p>	<p>PRETIULU INSERTIUNILORU:</p> <p>Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.; si mai sus 5 fl. v. a.</p>	<p>Correspondentiele sè se adreseze Redactiunei „BISERIC'A si SCÓL'A.“ Èr banii de prenumeratiune la TIPOGRAFI'A DIECESANA in ARAD.</p>
---	--	---

INVITARE DE PRENUMERATIUNE

LA

„BISERIC'A si SCÓL'A.“

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Cu inceputulu anului 1888 deschidemu abonamentu nou la „Biserica si Scol'a.“

Rugamu pre toti domnii abonenti de pana acuma, cari dorescu a avé fóia nóstra si pe viitoriu, se binevoiésca a tramite la „Tipografi'a diecesana“ pretiulu de prenumeratiune care e:

PENTRU AUSTRO-UNGARI'A:

PE UNU ANU 5 fl. — cr.

„ 1/2 „ 2 fl. 50 cr.

PENTRU ROMANI'A SI STRAINETATE:

PE UNU ANU 14 franci.

„ 1/2 „ 7 fr.

Sprijinulu morabu si materialu, de care pana acuma s'a bucuratu fóia nóstra, ne indreptatiesce a sperá, cà si in viitoriu vom fi imbratisiati de asemenea simpathii calduróse precum si de bunavointi'a nestramutata a On. Publicu cetitoriu.

Redactiunea.

Nr. 4500.

Cerculariu,

catra toti protopresviterii si administratorii protopresviterali din districtulu consistoriului eparchialu greco-orientalu romanu alu Aradului.

La finea acestui anu espirand si periodulu de trei ani 1885, 1886 si 1887, pentru care au fost alese corporatiunile nóstre bisericéscu, adeca: comite-

tele si epitropiele parochiale, apoi sínódele, comiteele si epitropiele protopresviterale; si intrun'a cu espirarea periodulu, espirandu si mandatulu respectiveloru corporatiuni, acestea vinu a se restaurá acum de nou pe unu altu periodu de trei ani: 1888, 1889 si 1890.

Pentrucá acést'a restaurare sè se póta efeptu in linisce si spre multumire comuna, in deosebi pentrucá toti factorii indreptatiti se-si póta eserciá dreptulu garantatu in stat. org. de lipsa este, nainte de tóte ca: *socotile de pe anulu curinte se fie facute si incheiate*, de asemenea ca *list'a alegeitoriloru se fie facuta si rectificata*, dreptce:

1. Indatoram oficiile parochiali, ca indata dupa primirea acestui cerculariu, se provóce comiteele parochiali ca, in contielegere cu oficiile parochiali se faca si se rectifice list'a membriloru sinodulu parochialu, conform §-lui 5 din Reg. congr. pentru parochii si a §-lui 6 din stat. org. respective in sensulu cerculariului nostru dto 24. Decemvre 1883. Nr. 3445. Pres., emanatu pe bas'a suscitatoru §-i;

indatoramu mai departe oficiile parochiali se provóce epitropiele parochiali, cà in serbatorile Nascerii Domnului din a. c. se-si incheie diuarele, se-si faca socotile, apoi se le presinte comitetulu parochialu, èr acést'a se le censuredie fara amanare, dar nemsintitu nainte de 1. Ianuaru 1888 séu celu multu la 8 dile dupa acea astfeliu, ca la 1. Ianuaru 1888, séu celu multu la 8 dile dupa acea sè se póta asterne Sinodulu parochialu, cà acést'a de o parte se eunósca starea averii parochiei, èr de alta se póta apretiá dupa meritu zelulu si activitatea epitropiei si a comitetulu parochialu fungente;

indatoramu in fine oficiile parochiali, cà in contielegere cu epitropiile, si respective pe bas'a socotiloru epitropiiloru dela finea anului 1887, censurate de comitetulu parochialu, se compuna inventariulu, in care sè se induca tóte lucrurile mobile, cu cari epitropii actuali dau, si respective au se dee socóta, si cari ar fi sè se predée nou alegdiloru epi-

tropi, anume : lad'a bisericeii, diuarinlu de perceptiuni si erogatiuni, (anumind diu'a in care s'a in cheiatu), sum'a baniloru in numerariu, numerulu si valórea obligatiuniloru conform evidentiei obligatiuniloru, (es-punendu pe bas'a acestei'a deosebi sum'a capitalului si deosebi a intereselor dupa capitalulu din obligatiuni), evidintiele despre restantiele dela arindi, -- prapori, ripidi etc. si cu unu cuventu tóte socotile, diuariele, protocoálele, evidintiele si tóte hartiile de valóre dupa numerulu si valórea lor.

2. **Terminele pentru restaurare** le vor defige P. T. D. protopresviteri si administratori protopresviterali in sfer'a competintiei lor, dar astfeliu ca restaurarile preste tot sè se póta efeptuí nainte de *duminec'a a dóu'a din Februaruiu 1888*, chiar si pentru aceea, cà sinódele protopopesi sè se póta tie-ne pana in a dóu'a dumineca din Februaruu.

3. Este de doritu, ca P. T. D. protopresviteri si administratori protopresviterali, se conduca nemijlocitu sinódele constituante din fie-care comuna, dar **se aviséza si provóca** a conduce nemijlocitu sinodulu constituante in acelea comune, despre cari se scie din trecutu, ca parte pentru neintielegerile din comuna, parte din alte consideratiuni nu s'a potutu efeptuí restaurarea in linisce si buna intielegere, ér in celelalte comune P. T. protopresviteri si administratori protopresviterali se potu substituí si prin unii dintre membrii scaunali, si potu autorisá si pre conducetorii oficiiloru parochiali, respective parochii presiedinti alu sinódeloru parochiale, dandu-li acestor'a inviatiunea necesarie.

4. Ori-care ar fi presiedintele Sinodului parochialu constituante, fi atragemu atentiunea la detorinti'a ca atare, si adeca : ca mai nainte de a procede la actulu restaurarii, se céra list'a alegetoriloru si inventariulu amintitu in punctulu 1, apoi prin cuventari acomodate se spuna si esplice alegetoriloru detorintiele ce le au la eserciarea acestui dreptu garantatu in Statutulu organicu, anume : cum trebuie se bage de séma in cine 'si punu increderea, si pe cine alegu de chivernisitori si ingrijitori peste averea bisericeasca, scolara si fundationala, loru tuturoru comuna, specialu inse se li spuna si esplice calitátile cari se receru dela membrii corporatiuniloru si deosebi : cà

a) de dupa §. 19 din Statutulu organicu „*Tatalu si fiulu, mosiulu si nepotulu, fratii, socrulu si ginerele nu potu fi deodata membrii comitetului,*” si cà

b) dupa tenórea §-lui 25 din Stat. org. „*epitropiú nu potu fi intre sine ruditi pana in gradulu alu siaselea de sange si alu patrúlea de cuscrie.*”

c) cà membrii corporatiuniloru de pana acum se potu realege, dar se intielege de sine cà : numai acei'a, cari in periodulu ce espira, prin curatieni'a maniloru si prin viu'a interesare de binele si prosperarea bisericeii si a averii ei, se vor fi doveditu demni

de chiamarea lor, si cari preste tot au doveditu portare buna in tóte privintiele.

d) cà mersulu regulatu alu afaceriloru parochiali si sporirea averei parochiali recere, ca in *epitropia nici decát*, dar nici in comitetu se nu se aléga atari membri, cari dóra stau in procesu cu biserice'a, precum nici de acei'a, cari detorescu bisericeii ori altoru fonduri parochiali cu bani imprumutati ori alte pretensiuni in sume mai mari, si nici platescu nici asiguréza pretensiunea bisericeii, nici platescu regulatu interesele, — si preste tot cari nu-si implinescu datorintiele fie in ori ce forma.

5. Dupa tóte acestea, presiedintele sinodului parochialu din fie-care comuna, avéndu la mana inventariulu si list'a alegetoriloru, pomenite mai susu, va combiná cu fruntasii poporului list'a candidatiloru cu observarea celoru indigitate sub p. 4. si cu acea observare, ca acolo unde s'ar ivi mai multe pareri in privinti'a alegendiloru „si respective unde alegetorii ar fi impartiti in mai multe grupe, — datorinti'a presiedintelui e a sfatuí pre toti, sè se intieléga intr'acea, ca din fie-care grupa sè se aléga in respectivele corporatiuni membri in numeru proportionatu numerulu grupei, ca si prin acést'a sè se dovedéscu, ca in biserica domnesce dragostea evangelica.

6. Premergendu acestea, presiedintii vor pune la cale alegerea nóua, mai antaiu a comitetului si dupa aceea a epitropiei parochiale, — avendu non alesii epitropi a depune indata juramentulu cà : *averea bisericeasca scolara si fundationala, concrediuta lor, o vor chivernisi cu credintia, si vor avea totdeun'a in vedere adeveratulu interesu alu parochiei.*

7. Dupace nou alesii epitropi vor depune juramentulu, este detorinti'a presiedintelui Sinodului parochialu, a provocá pre epitropii de mai nainte, **si acestia sunt indetorati** numai decát a predá pe langa inventariulu epitropiloru nou alesi tóta averea administrata de ei, lad'a, banii, obligatiunile, socotile si tóte hartiile de valóre.

8. Atát despre alegerea comitetului si a epitropiei, cât si despre predarea averii parochiei la man'a nou alesiloru epitropi, se va luá protocoalu, la care sè se alature si unu esemplariu din inventariulu numitu mai sus, ori pe bas'a acestui inventariu sè se induca in protocoalu tóte cele predate noiloru epitropi.

9. Membrii noi alesi in comitetulu parochialu, numai de cât se vor constitui conform §-lui 20 si 22 din Stat. org. si dupa constituire vor intrá in activitate, si anume : comitetulu pentru agendele din §. 23., ér epitropi'a pentru agendele din §. 27 a Stat. org.

10. Dupa premergerea acestora, sinódele parochiali vor urmá mai departe la alegerea membriloru pentru sinodulu protopresviteralu dupa impartirea de pana aci, si cu observarea normelor precisate in Art. II. §§. 38, 40 si 41, din statutulu organicu ; ér pentru restaurarea sinódeloru protopresviterali tot pe

acestu periodu nou de trei ani, — oficiile protopresviterali vor defige unu terminu acomodat impregiurariloru asia, ca aceste sinode protopresviterali ce se intrunescu in prim'a séu a dóu'a duminica din lun'a lui Februaru 1888, (convocate cu observarea §-lui 42 stat. org.) se fie totodata constituante.

11. La actulu restaurarii sínodeloru protopresviterali an se deservésea de cinosura totu aceleasi norme prevediute in cerculariulu episcopescu de datulu 24 Iuliu 1869. Nr. 1874 si 27. Noemvre 1869 Nr. 1387 cari s'au urmatu la prim'a constituire a sínodeloru protopresviterali, adeca la introducerea in viétia a statutului organicu.

12. In legatura cu cele de sus mai este de observatu: cà scaunele protopresviterali, ca foruri judecătoresci de prim'a istanti'a, investite cu jurisdictiune canonica, remanu si mai departe in activitate, si numai incât unii membri ai loru prin mórte séu prin alte eventualitati vor fi incetatu din functiune, se vor depliní locurile vacante, conform §§. 53 si 55 din stat. org. dar aceste alegeri au sè se *substérna* neconditionatu *la consistoriu* pentru indeplinirea formeloru canonice.

13. Despre tóte alegerile nóue si respective restaurarile corporatiuniloru din cestiune, P. T. protopresviteri si administratori protopresviterali vor luá, si respective vor ingrigí a se luá protocoále recerute, si aceste protocoále, impreuna cu inventariulu despre averea predata noiloru epitropi (punctu 1 si 7) le vor asterne **Consistoriului, pana inclusive finea lui Martie 1888**, substernendu totodata si list'a membriloru comiteteloru si epitropieloru parohiale si protopresviterali spre ulterióra afacere.

14. Pana la efeptuirea restaurariloru din cestiune, cá organismulu se nu stagneze, vor remanea in functiune corporatiunile actuale.

Oficiile protopresviterali sunt insarcinate: a grabí cu publicarea acestui cerculariu asia, ca celu *multu pana in 25 a lunei curinte* se ajunga la tóte oficiile parohiale submanuate, spre care scopu li se tramite numerulu recerutu de esemplarie tiparite.

Aradu, 12. D cemvre, 1887.

Ioanu Metianu, m. p.

Episcopulu Aradului.

Multiemirea si nemultiemirea cu starea actuala.

Esista in Ceriuri o Treime sfanta si nedespartita, carei'a ne inchinàmú, si pre carea o ascultàmú, si voimú, se-o ascultàmú.

Acésta Treime sfanta si nedespartita stepanesce universulu, si Dómna si Stepana este si asupra omului.

Dar omulu este omu!

Si precum se intempla adesea, cá pruncii, mai

cu seama dupace ajungu o etate mai mare, se nu asculte bucurosu de parinti; si sè se créda pre sene mai intiepti, decât pre parintii loru: tocma in acestu reu se intempla de multe ori se cada si omulu fatia de Dumnedieu. Si precum prunculu cadiutu in o astfeliu de situatiune este apucatu deja pre calea nefericirei: tocma asia se intempla acést'a si cu omulu mare, candu se gasesce in o astfeliu de situatiune.

Nu viéza, si nu lucréza omulu conform naturei sale si conform legii Domnului, candu in inim'a lui nu se gasesce viiandu si lucrandu treimea compusa din cele trei virtuti cardinale crestine: credinti'a, dragostea si nadesdea.

Nu vei gasi si nu poti gasi multiemire la omulu in a carui inima nu vei afla locuindu acésta trinitate lasata de mostenire neamului omenescu de Salvatoriulu lumii.

Ér unde nu gasesci multiemire, acolo vorba nu póte se fia de fericire omenésca.

Credinti'a crestina da omului statornicia, perseverantia, energia si tari'a caracterului.

Dragostea crestina inspira omului placerea de lucru, putere si curagiu pentru a face binele, si mai pre susu de acestea ii-inspira, si intiparesce tendenti'a de a abnegá si de a jertfi si chiaru a-se jertfi pre sene atunci, candu verb'a este de a-si implini cu tóta conscientiositatea legionulu de detorintie impreunate cu viéti'a.

Ér speranti'a crestina, adeveratulu sufletu si adeverat'a arma a omului crestinu este balsamulu receritoriu in durerile vietii si stéu'a cunducátoria in tóte afacerile vietii.

Omulu, in a carui'a inima se gasesce speranti'a crestina, afla in tóte durerile si necazurile vietii mangaiare de ajunsu, in tóte scie a se aflá indestulitu si multiemitu. Omulu cu speranti'a crestina in inim'a lui privesce in totu ceeace i-se intempla, fia bine, fia reu, o consecintia naturala a vietii si fapteloru sale si a vointiei lui Dumnedieu. Omulu cu speranti'a crestina in inim'a lui scie, si este deplinu convinsu, ca pre cine lu-iubesce Ddieu, lu-cérta; ér acésta certare i-o trimete Ddieu nu cá se-lu omóre, ci cá se-lu indrepteze si se-lu inaltie.

Valórea morala si puterea de viétia a omului crestinu se calculéza si se cunósce numai prin esamenulu prestatu in durere si in suferintie.

Unu esamenu fara sfersitu este intréga viéti'a crestina. Esamenu este starea omului nu numai in ne-

cazu si in durere; dar chiar si atunci, cand se gasesce in bine si in fericire. Acestu esamenu este pentru fiecare omu totu atât de greu, cá si esamenulu ce are a-lu prestá, cand se afla in necazu si in durere. Ba cutezámu a afirmá, ca esamenulu, pre carele, are a-lu prestá omulu, cand se gasesce in buna stare, cand lucrurile i-succedu mai bine dóra de cum densulu a doritu, seau a meritatu, este mai greu de prestatu, decât chiar esamenulu ce are a-lu depune in necazu si in durere.

Multe bune, multe succese obtienute, multu din ceea ce numimu norocu, facu pre omu incrediutu, luingamfa si lu-inaltia, de nu voiesce se mai véda, si se mai scie de nimicu; ér cursulu naturalu alu lumii morale esprimitu prin cuvintele: „celu ce se inaltia smerise-va“ nu face esceptiune cu nimenea.

* * *

Ei bine, unu esamenu am disu, ca este intréga viéti'a omenésca. Voimu cu totii a depune cu succesu acestu esamenu; ér succesulu lui depinde dela modulu, cum scimu luptá cu intieptiune si omenia contra necazuriloru vietii.

In orice lupta prim'a conditione pentru invingere este statornici'a. Omulu cu statornicia si cu asiedimentu incepe, si le face pre tóte numai dupa ce si-a facutu unu planu bine combinatu. Elu are o anumita greutate, nu este unu focu de paie, care arde cu repediune, pentru cá cu aceeași repediune sè se si stinga, fara se lase urme dupa sene. Statornici'a nasce in omu perseveranti'a, energi'a si tari'a caracterului, langa cari calitati asociandu-se si placerea de lucru si tendenti'a de a abnegá nu este cu potintia, cá omulu armatu cu aceste arme se nu ésa intru tóte biruitoriu din lupt'a pentru esistentia si viétia.

Orice biruintia produce in inim'a omului multiemire si indestulire cu starea, in carea se gasesce; ér acésta indestulire nu o afla omulu in lume, dacát numai atunci, cand viaa este in inim'a lui trinitatea virtutilor cardinal crestine.

Dar calea vietii prin moralitate si omenia, calea catra perfectiune, idealulu luptei vietii crestine, este fara sfersitu. Astfelu multiemirea cu starea de astadi este in acelasi timp unu felu de nemultiemire, carea ne face, si ne indémna, cá in fiecare di se pasimu mai departe pre scar'a cea lunga, carea conduce pre omu la perfectiune.

Multiemire cu starea nóstra actuala si in acelasi timp se fia langa multiemire si o anumita dosa de

nemultiemire in aceeași inima a nóstra, — s'ar paré, ca invólva in sene o contradicere si este unu lucru chiar cu nepotintia.

Si totusi nu este nici contradicere, si nu este nici cu nepotintia acésta stare pentru inim'a, in carea este adencu si puternicu sadita religiunea.

Filosofi'a cauta, teologi'a afla, ér religiunea a aflatu si traiesce cu adevverulu.

Si adevveru este, ca ori ce stare, orice situatiune, in carea se gasesce, si in carea póte ajunge omulu in decursulu acestei vietii, este pentru omulu cu religiune o consecintia a faptelor si a vointiei lui Ddiu. Vointi'a lui Ddiu este apoi, cá omulu se fia „deseversitu, precum si tatalu nostru deseversitu este.“ Si cáta vreme tienemu, si luptám la realisarea acestui idealu, — multiemirea de astadi invólva in sene in acelasi timp si o nemultiemire, carea nu se póte caracterisá altcum, decât de o tendintia de a lucrá neobositu, cá faptele nóstre de mane se adaoge la multiemirea nóstra de astadi. Astfelu gandindu, astfelu semtindu si astfelu traindu, nu este cu potintia, cá se nu aflám in fiecare stare, si chiar in fiecare lovitura a sortii calea si mijlócele nimerite, prin cari se ne putem urmá cu deplina multiemire calea cea grea si spinósa a vietii, ér esamenulu, impreunatu cu viéti'a nu este cu potintia, cá se nu-lu depunemu cu succesulu, dupa carele vrednici se fimu de buna stare si fericire vremelnica si vecinica.

* * *

Dar omulu, nu traiesce numai cá omu privatu; ci elu mai are si o viétia publica. In acésta viétia multiemirea, seau nemultiamirea nu depinde numai dela unulu, seau dela unii individi; ci depinde dela totalitatea individoru, cari in anumite timpuri compunu un'a, seau alt'a corporatiune.

Traimu si noi cá biserica, cá scóla si cá societate; si vom aflá in acésta viétia a nóstra de siguru momente si de multiemire si de nemultiemire. De unde multiemirea, multa putiena, cáta o vom fi avendu, si de unde nemultiemirea, de carea de sigur ne vom fi plangendu?

Ne vom dá seama in viitoriu.

Educatiunea.

(Continuare si fine.)

Imprejurárilu, aduse aici inainte, pe cât facu de grea problem'a educatiunei, pe atât impun si educatoriului o respundere mai mare, de a fi cu grija, cu

precautiune in lucrarea s'a totdeun'a si cu deosebire atunci, cand pentru scopulu educatiunei e silitu a face vre-o schimbare in aceea ce-i impedece lucrarea. Pana unde are se se estinda educatoriulu cu experimentarile, ce le va face in astfeliu de casuri, póte vedé insusi din rezultatele ce va avé antai'a cercare facuta in privinti'a ast'a. De altmintrea educatoriulu, petrunsu si convinsu de neputinti'a s'a numai, unu lucru asia greu, precum e educatiunea, nu va incetá nici unu minutu de a cere binecuvntarea si ajutoriulu celui Préinaltu, carele singuru e in stare a delaturá pedecele educatiunei, si singuru póte dispune si pe elevu, cá acel'a se primésca adeverat'a cultura, ce este de a i-se medilócá prin educatiune.

In cât pentru medilócele, prin care se influentiéza asupr'a desvoltarei elevului, si care prin urmare se potu numí medilócele educatiunei, acelea sunt: a) personalitatea educatoriului, b) instructiunea, c) dedarea.

Cea mai nemidilocita si pentru aceea si cea mai puternica influentia asupr'a elevului vine si trebuie se vina dela personalitatea educatoriului. Educatoriulu influentiéza asupr'a elevului prin puterea cuventului si a autoritáti sale, si mai multu inca prin portarea si viéti'a s'a. Influentia aceea se intielege de sene e cu atáta mai binefacátore, cu atáta mai educativa, cu cât educatoriulu unesce in persón'a s'a mai multe insusiri nobile, insusiri ce facu din educatoriulu o adevrata autoritate morala, o persóna démna de a fi esemplu viu pentru elevu. Despre aceea ca personalitatea educatoriului intru adeveru are o influentia nespusu de mare asupr'a elevului, nu se inodiesce nime, care scie ce influentia are esemplulu asupr'a ómeniloru, si mai cu seama asupr'a tenerimei. De aci se póte esplicá si grij'a cea mare, ce o au, si trebuie se o aiba parintii, ori substitutii acelor'a la alegerea educatoriului, carui'a-i incredintiéza ce au mai scumpu pe lume — copiii.

Prin instructiune, ori invetiare i-se comunica elevului idei si cunoscintie, ce au se-i inavutiésca viéti'a spirituala. Totu prin instructiune se dau elevului si tóte acele indreptarie, ce sunt de lipsa peste totu pentru viéti'a lui.

In fine, dedarea cá deprindere are se intarésca pe elevu in aceea ce a invetiatu si totodata si in o portare cuviintiósá, placuta ómeniloru si lui Ddiu.

Tote acestea medilóce educative, deca e cá se-si aiba efeptulu doritu, sunt de a-se acomodá si de a se aplicá firesce dupa natur'a individuala si dupa starea elevului. De aceea ce se cere dela educatoriulu inainte de tóte este, cá elu se cunósca de aprópe obiectulu, cu care are de a se ocupá, adeca se cunósca natur'a si starea elevului. Dupa aceea se cunósca si se scia folosí si de medilócele educativ amesurate scopului. Prin acestea, dupa cum am vediutu, educatoriulu are se paralizeze influentiele stricatióse ce vinu din afara asupr'a elevului si totodata se-i ajute

si se-i inainteze si desvoltarea lui firésca, dreptu inainte spre tienti'a ce e prefapta educatiunei. De aci urméza ca medilócele educative, pentru ca se póta avé ifluinti'a ceruta asupr'a desvoltarei elevului, trebuie se se aplice cu óccare consecintia, si prin urmare si educatiunea, cá o lucrare precugetata, trebuie se-si aiba unu planu anumitu. Planulu educatiunei, firesce, nu póte fi basatu decát pe principie probate si constatate prin o esperientia mai indelungata. Astfeliu de principie seau regule, dupa care este a se intocmi educatiunea, se numescu, peste totu, teori'a educatiunei; éra sciinti'a, carea tractéza despre teori'a educatiunei, este Pedagogi'a. Regulele, principiile, cu altu cuventu, teori'a educatiunei si-o castigá cinev'a prin studiu, prin invetiarea Pedagogiei. Dar nu trebuie se uitámu, ca educatiunea e o lucrare si cá atare ní póte se remana numai teoria, ci trebuie se fie practica. Éra dela teoria pana la la practica mai este inca unu pasu bunisoru.

Nescine póte sa fia pedagogu teoreticu cât de bun, póte se aiba, dupa cum se dice, in verfulu degeterloru tóte sistemele Pedagogiei, vechi si noue, si totusi in lucrare, in practica, cá educatoriulu se fia celu mai nenorocosu, mai nenorocosu ca altulu, carele póte nici n'a visatu de principie pedagogice. Acést'a vine de acolo, ca succesulu in educatiune aterna inainte de tóte dela facultatea educatoriului de a se apropiá de elevu, cu alte cuvinte, de a se acomodá dupa aplecarea, trebuinti'a si preceperea elevului.

Facultatea acést'a e innascuta unoru ómeni si se numesce talentu pedagogicu. Apoi unulu carele are talentu pedagogicu, carele e nascutu pedagogu, póte se fia firesce si fara teoria educatoriulu cât de bunu. Cati sunt in sa, pe carii-ii-duce sórtea de a se apucá de educatiune, fara de a se poté intrebá multu, deaca au talentu seau aplecare spre ea! Unii cá acesti'a, se intielege de sine, primescu asupr'a-si o sarcina, carea in urma póte se ajunga a fi nesuportabila, si atunci se adeveresce tristulu proverbu: quem dii odere, paedagogum fecere (pe care-lu uresce Ddiu lu-face pedagogu).

Succesulu, ce-lu potu avé apoi astfeliu de pedagogi in educatiune, firesce nu este de a se asemená cu succesulu, ce-lu póte avé unulu, carui'a i-este datu dela natura de a fi pedagogu.

In educatiune in sa alaturea cu talentulu sta si asia numitulu tactu pedagogicu, pe care si-lu póte castigá in mesura mai mare, ori mai mica, fiacare omu care se intereséza de chiamarea acést'a. Prin tactulu pedagogicu intielegemu acea rutina, prin carea educatoriulu se pune in stare a aflá si a aplicá in momentu aceea ce e potrivit si priintiosu pentru ori-ce casu ce i vine inainte.

Rutin'a aceea se forméza prin studiu impreunatu cu practic'a. Este dara o cale ce e deschisa pentru ori si cine care voiesce se fia educatoriulu, o cale, carea pe celu cu talentu pedagogicu ilu-duce la o mai mare perfectiune, éra pe celu netaientatu inca-lu duce ina-

inte, si-lu apropia totu mai multu de starea, din carea se-si póta rezolvi gréu'a problema ce a luatu asupra-si. Este o rutina, ce e dreptu, carea se forméza si fara studiu, numai prin practica ; astfeliu este rutin'a meserasiului. A-se multiemi in sa cu astfeliu de rutina, aru insemná pentru educatoriul a se cufundá cu voi'a intrun'u mecanismu, omorítoriu de spiritu si pentru sine si pentru elevu. Meréti'a chiamare a educatoriului aduce cu sine, cà rutin'a lui sa fie o rutina rationala, o rutina, carea se baséza pe sciintia ; càci numai sciinti'a ne póte scapá de prejudetie, ea póte se ne arate adevérat'a tienta a educatiunei, pre cum si adevérat'a insemnatate si influentia, ce potu avé medilócele educative, daca suntu bine aplicate, pe scurtu, sciinti'a este, carea ne pregatesce, ne orientéza, nu ne lasa se orbécámu la implinirea unei chiamári asia complicate si asia grele, precum e chiamarea educatiunei.

E. B. inv.

Epistolele parochului betranu.

XIV.

Iubite Nepóte ! M'am indatinatu si eu se predicu din cand in cand poporului meu in sant'a biserică. Se nu gandesci, ca ti-scriu acést'a, cá dóra se-te rogu, se-mi mai publici vre o predica in fóia. Nu vreau se me mai espunu criticeii. Vreau numai se-ti amintescu o imprejurare cu privire la predicele mele. Eu predicu scurtu, si adeca dupace cetescu evangeli'a dilei, mi-ieau unu textu potrivit dintrens'a, si dupa cum me pricepu eu, aplicu invetiatur'a din sant'a evangeli'a la trebuintiele poporului, si le imbinu pre acestea cu invetiatur'a din sant'a evangeli'a astfeliu, cá poporulu se intieléga, si sant'a liturgia se fia tot de odata si unu feliu de scóla a poporului. Si asia am facutu totdeún'a, si am vediutu, ca am mersu bine.

Cá se me potu pregatí, se predicu si in Duminec'a parintiloru de inainte de Nascerea Domnului, am deschisu de nou sant'a evangeli'a, si o-am cetitu. Dar dupace, precum scii, in acésta evangeli'a este istoriculu neamuriloru lui Israil, nu sciam nici ce se-mi ieau de textu, nici ce invetiatura se scotu dintrens'a. Dupa mai multa gandire am aflatu inse, ca si acésta santa evangeli'a este fórte instructiva, si ca nu fara scopu a intoceimitu biseric'a, cá acésta evangeli'a se cetésca tocma in Duminec'a de inainte de Nascerea Domnului.

Serbatorile sunt dile de bucuria pentru fiecare omu. Si pentruca omulu crestinu nu are detorintie numai facia de cei vii, ci si facia de cei repozati, de parintii si fratii lui, cari au trecutu la cele vecinice: astfeliu evangeli'a neamuriloru, asia gandescu, se cetesce in sant'a biserică, cá se-ne aducem aminte in dilele de serbatóre, cari ne stau inainte, de parintii nostri, se-ii amintimu in rugatiunile nóstre, si asia dicendu se-le serbám amintirea.

Eu tienu de unu lucru fórte insemnatu a-ne aduce aminte de parintii nostri trecuti din acésta lume. In acésta amintire pre de o parte ne dâmu tributulu nostru de recunoscintia acelor'a, cari odinióra au luptatu, si au traitu pentru noi, ér pre de alt'a aducendu-ne aminte de insusirile loru cele frumóse invetiámu din acelea a-ne intarí si noi in insusirile nóstre frumóse.

Recunoscintia facia de ceice ne-a facutu bine este unu lucru de mare pretiu pentru viéti'a omené-sca. Pre recunoscintia se baséza omeni'a, carea, asia am bagatu eu de seama, este temeli'a si inceputulu tuturoru gandiriloru si fapteloru bune. Romanulu da multa pre omenia, si dica cine ce va vrea, dar numai dupacum scie cinev'a se fia recunoscetoriu celoru ce i-au facutu bine, numai intru atât se va ferici prin omeni'a s'a in acésta lume.

Eu tienu multu la recunoscintia, si chiar pentru acést'a in Duminec'a de inainte de Nascerea Domnului voiu predicá poporului meu despre acést'a in biserică, si-lu voiu indemná, cá in dilele cele mari, cari ne stau inainte se-si aduca aminte de fericitii sei inaintasi, si se-le praznuíesca amintirea prin rugatiuni pentru odiehn'a sufleteloru loru, precum si prin gandiri evlaviose.

De buna seama totu astfeliu voru fi facendu si ceialalti frati preoti. Si nu pentru aceea ti-am scrisu eu epistol'a acést'a, cá se indemnú pre cinev'a la implinirea unei insemnate detorintie crestinesci facia de parintii sei ; ci am voitu se atingu inca si o alta córda, carea n'ar fi bine se fia data uitării.

Afara de parintii nostri trupesci mai avem detorintie si facia de acei barbati, cari prin lucrările si faptele loru seversite in timpulu, cât au fost in acésta viéti'a, s'au invrednicitu, se li-se dea numele de parinti ai bisericéi si ai natiei nóstre. Avem si noi in biseric'a si nati'a nóstra astfeliu de barbati : si bine este, gandescu eu, cá se-ne aducemu aminte si de densii in dilele sfinte, cari ne stau inainte.

Dintre acesti insemnati barbati voiu amintí numai pre trei si anume : pre fericitii : Andreiu Siagun'a, Andreiu Mocioni si pre Emanoil Gojdu.

Eu n'am avutu norocirea, se cunoscú in persóna pre nici unulu dintre densii, dar am cetitu multu despre cele ce au facutu densii pana ce au fost in viéti'a. Sciu adeca, ca fericitulu metropolitu Siagun'a a fost unu barbatu, carele a traitu numai pentru biseric'a si nati'a s'a, sciu, ca Andreiu Mocioni a luptatu cu barbati'a leului la despartirea ierarchica ; ér fericitulu Emanoil Gojdu a lasatu bisericéi si natiunei de moscenire o avere, carea astadi este in suma de aprópe unu milionu.

Pre fericitulu Siagun'a mi-aducu aminte, ca multa l'au cartitu si vorbitu ómenii de réu, pana cand a fost in viéti'a. Pre Gojdu asemenea ; ér despre fericitulu Andreiu Mocioni mi-aducu aminte, ca o gura rea lu-calumniá intr'o novela asia de uritu,

si cá din seninu, si fara cea mai mica umbra de a-deveru, asia incât lu-degustâ cu totulu de afacerile nôstre bisericesci.

Au fostu lucruri nesocotite acestea, precum nesocotite sunt tôte vorbele rele si vatamările, cari se facu altoru ómeni, dar mai cu seama ómeniloru, cari prin viáti'a loru inaintéza binele obscescu.

Toti acesti trei barbati au trecutu acum de multu la cele eterne; dar amintirea loru ne este scumpa, si deci se-o pastrâmu cu santieni'a, pre carea o merita. Si nu este fara unu anumitu folosu amintirea astorfeliu de barbati mai cu seama in nesce vremuri asia de grele, cum sunt cele, in cari traimu noi astadi.

Pre cand ti-scriu acestea, este viscolu afara, si érna grea se vede, ca vom avé in anulu acest'a. Eu de multu nu-mi aducu aminte se fiu mai vediutu asia érna grea. Astfeliu de érna, cum vedu, ca se pregatesce se fia cea din anulu acest'a n'am mai vediutu, decât la anulu 1864 dupa anulu de fómete si la 1848.

Dar de érn'a acést'a ne va ajutâ Ddiu se scapâmu curendu. Radiete sórelui de primavéra se voru aretâ de nou asupra pamentului, si am tóta nadejdea, ca in anulu viitoriu ne vá mangaiâ Ddiu cu unu anu bunu.

Cand vom scapâ inse de greutátile ernii cei grele, cu cari avem se ne luptâmu in vieti'a nôstra bisericesca-scolaria? Chiar acum in serbatori, gandescu eu, ca este bine, se mai gandimu si la intrebarea acést'a, póteca gandindu vom poté se indreptâmu multe din necazurile, ce ne apésa. Aducendu-ne aminte de parintii si fratii nostrii, precum si de barbatii, cari au strelucitu prin faptele si virtutile loru in trecutulu neamului nostru, vom aflá, ca inaintasii nostri au trecutu prin vremuri si mai grele. Si omeni'a si stredani'a loru i-a facutu, se iésa biruitori din tôte. N'a fost lumea mai buna, decât acum nici inainte vreme. Si pre atunci erau drepte cuvintele poetului, care dice: „seracii ducu povar'a, ér rodulu lu-ia bogatulu in lumea ast'a rea.“

Mi-se pare inse, ca betranii nostri au fost mai ganditori, decât noi. Aveau betranii nostri ce aveau, si prin ce ne intreceau pre noi. Nu se impedecau in lucruri meruntiele, ci se gandeau, si se ocupau de lucruri mari.

Si se vedi, iubite nepóte, in lumea acést'a, asia merge vorb'a romanésca, ca nu este bine se fii scumpu la taritie si eftinu la faina. Si cu tôte acestea se intempla. Asia spre pilda, am fost mai deunadi intr'unu satu vecinu, si am cercetatú atât pre preotulu, cât si pre invetiatoriulu. Eu me ducu cu dragu in cas'a fratiloru si impreuna slujitoriloru mei, se mai audu si se invetiú câte cev'a. Dar scii ce am auditu in satulu ael'a? Se-te milue Ddiu, iubite nepóte, se-te duci, se nu te mai uití inapoi. Preotulu mi-s'a plansu in contr'a invetiatoriului, ér invetiatoriulu in

contr'a preotului. Ce eram se facu eu? Am tacutu, si i-am ascultatú pre amendoi pana in capetu. Si-apoi am plecatu iute din satu, se nu cumv'a se se lege si de mine ceva reu, si se me facu si eu acum la betranetiele mele omu de harghiia. Am aflatu mai tardiu apoi, cá tóta plansórea si cért'a dintre densii, intre noi se fia disu, s'a nascutu dintr'unu lucru de tot manuntielu.

Póteca vor mai fi si pre aiurea daldastea in neamulu nostru. Si dómne feresce, n'asi dice intr'unu ceasu reu, potu se mai fia mici neintielegeri printre noi, cari se intre cu noi si in aceste sfinte dile. Mi-aducu inse aminte, ca crestinii cei vechi nu treceau nici o-data neimpacati preste pragulu usii sfintei biserici. Atât de puternica era pre atunci disciplin'a moravuriloru intre ómeni.

Astadi a slabitu multu acésta disciplina dintre ómeni: dar daca romanulu dice in dicetóri'a lui, ca „nu este bóla fara leacu,“ atunci trebue se fia vre unu leacu si pentru acestu reu; ér leaculu dupa cum credu eu, este, cá in aceste dile praznuindu se praznuimu amintirea parintiloru si inaintasiloru nostri. Se praznuimu amintirea barbatiloru, cari prin faptele loru au facutu in trecutulu fal'a neamului nostru.

Fericitulu metropolitu Siagun'a a fost unu omu, carele s'a distinsu nu numai prin o stredania neobesita; dar si prin o indelunga rabadare. A fost adesea cartitu de multi, dar omu mare fiend chiar prin indelung'a s'a rabadare, a trecutú preste vorbe, si si-urmatu mersulu seu inainte, cá toti ómenii de fapte.

Óre facemu si noi asia? Se-ne respundem la acésta intrebare fiecare. Pana atunci la vedere si serbatori fericite!

D i v e r s e .

* *Deputati congresuali mireni in eparchi'a Aradului.* Duminec'a trecuta s'a tienutu scrutiniulu pentru alegerea deputatoru congresuali pre intregu teritoriulu apartienetoriu la iurisdictionea consistoriului aradanu. Alesi au fost urmatorii dni, si anume: in cerculu Aradului Ioanu Popoviciu Deseanu, avocatulu in Aradu; in cerculu Radnei Ioanu Belesiu, avocatulu in Aradu; in cerculu Chisineului Mircea Vasiliu Stanescu, avocatulu in Aradu; in cerculu Giulei David Nicóra, asesoru referinte la consistoriulu din Aradu; in cerculu Halmagiului Teodor Pap, avocatulu in Bai'a de Crisiu; in cerculu Buteniloru Demetriu Bonciu, notariu publicu in Aradu; in cerculu Lipovei Zeno Moesonyi, proprietariu mare in Bulciu; in cerculu Vingei Vincentiu Babesiu, membru academiei romane de scientie; in cerculu Timisiorii Paul Rotariu, avocatulu si redactoru in Temisior'a; in cerculu Banat-Comlosiului Dr. Georgiu Pop'a, asesoru referinte la consistoriulu din Aradu; in cerculu Chiseteu Dr. Iosif Galu, proprietariu mare in Lucaretiu si membru casei magnatiloru; in cerculu Siriei Aureliu Suciu, avocatulu in Aradu; in cerculu Borosineului Georgiu Feieru, avocatulu in Borosineu; in cerculu Birchisiului Eugeniu Moesonyi, proprietariu mare in Capolnasiu.

* **Iubileul de 50 de ani alu „Gazetei Transilvaniei.“** La prim'a Ianuariu 1888 „Gaz. Transilvaniei“ serbăza jubileul de 50 de ani alu esistenței sale. Din incidentulu acest'a s'a constituitu in Brasiovu unu comitetu arangiatoriu, alu carni anunciu lu-publicămu mai la vale; ér redactiunea „Gazetei“ va edă unu numeru festivu, la care voru colaboră multi dintre ómenii nostri de litere, asia încât, acestu numeru va fi unu feliu de oglinda a stării de astadi a literaturii nóstre. Asupra acestui numeru festivu, carele va constá 20 cruceru pentru neabonati, atragemu si noi deóebit'a atentiune a publiculu nostru.

* **Doctoru nou.** Dlu Ioan Suciú, fiulu dlui Meletiu Suciú din Sistarovetiu a fost promovatu la gradulu de doctoru in sciétiile juridice la universitateá diu Budapest'a. Felicitămu pre noulu doctoru!

* **Multiamita publica.** Subscrisulu in numele seu si alu poporulu gr. orientalu din comun'a *Prajesci*, si-tiene de datorintia, a aduce si pe acést'a cale multiamita domnulu Dimitrie Curt'a, notariu in *Prajesci*, precum si stimatei sale socii Iria'a; cari au binevoitu a darui pe sém'a santei nóstre bisericeí patru ripidi si patru stihare precum si o cruce si doue sfesnice tóte in pretiu de 50 fl. In adeveru frumosu dar pentru sant'a nóstre biserica. Primésca deci cea mai adenca multiamita a nóstre pentru faptulu marinosu.

Lea ceriulu, cá fapt'a crestinésca a densiloru se fie imitata de toti crestinií; ca astfelu toti se se nisuiésca intr'acolo ca sfant'a nóstre biserica se fie infrumsetiata dupa cum se cuvine: căci atot-bunulu Dumnedieu li va respłati tuturor'a insutitu si-i va ajutorá in tóte întreprinderile lor. *Prajesci* 16. Decemvre 1887. *Petru Lazaru*, preotu.

† **Necrologu.** Crud'a si nemilós'a mórte a rapitu din mediloculu celoru vii pre unu adeveratu pastoriu spiritalu, anume: pre parintele *Georgiu Ratiu*, fostulu parochu gr. or. alu comunei bisericesci *Drautiu* (tractulu *Siri'a*, in com. *Aradului*), carele, in anulu alu 42 alu etatii sale si alu 18 alu fericitei sele casatorii si preotii, dupa unu morbu greu si indelungatu, in 12/24. Decemvre 1887 la 9 óre sér'a si-a datu nobilulu seu sufletu in manile Creatoriuluí. Remasitiile pamentesci ale defunctuluí s'au depusu spre odiehna eterna in 14/26. Decemvre a. c. la 3 óre dupa amédi. — Servitiulu funebralu a fostu oficiatu de par. protopopu tract. *Gorgiu Popoviciu*, asistatu de parintii preoti: *Avramu Popoviciu* din *Agrisiu*, *Georgiu Carabasiu* din *Araneagu*, *Ioanu Morariu* si *Georgiu Micul'a ambii* din *Ternov'a*. — Reverendissimulu *Dnu* protopopu, dupa finirea servitiuluí funebralu, prin o cuventare funebrala acomodata si fórte nimerita a storsu lacrimi din ochii tuturor celoru ce au fostu presenti la tristulu actu alu inmormentării. — Pre defunctulu lu-deplangu neconsolabil'a-i socia *Teodor'a* nascuta *Munteanu*, iubitií sei fii: *Ioanu*, *Iustinu*, *Zeni* si *Mari'a*, apoi intregu poporulu comunei *Drautiu*. — Fie-i tierin'a usióra si memori'a binecuventata!

† **Necrologu.** Unulu dintre venerabilií betrani ai gremiuluí comerciantiloru romani din Brasiovu, *Dimitrie Iencioviciu* a incetatu din viétia dilele trecute in etate de 76 de ani. Reposatulu a fost unu omu veselú si blandu, bunu romanu si bunu crestinu alu bisericeí ortodocse, o figura, carea ti-ífacisiá pre romanulu verde si pre omulu, in carele viciesingú nu este. Sferstitulu vietii sale si-l'a incununatu reposatulu prin testamentulu seu, in carele a testatu scóleloru romane ortodocse din Brasiovu 30,000 franci in numerariu, precum si unu hotelu in loculu de bai *Tusnadu* in valóre de 12,000 de franci.

De asemenea a testatu reposatulu pentru serbările juniloru brasioveni 2000 de franci, ér bisericeí romane din cetatea Brasiovlui i-a testatu 300 franci.

Fie-i tierin'a usióra si memori'a binecuventata!

* **Incunoscintiare.** Din incidentulu jubileuluí de 50 de ani alu „Gazetei Transilvaniei“ contituindu-se aici in Brasiovu unu comitetu pentru arangiarea acesteí serbatori in sér'a de 31 Decemvre 1887 si in diu'a de 1. Ianuarie 1888 stilu vechiu, se aduce acést'a la cunoscinti'a publiculu romanu cu invitare de a luá parte la acésta serbare.

Acei onorati Domni, cari voiescu se ia parte la acésta serbatóre, sunt rugati se binevoiesca a incunoscintiá pe subscrisulu presiedinte alu comitetulu arangiatoru *pana in 26 Decemvre 1887* st. v., spre a se puté luá dispositiile necesare.

Brasiovu, in 14. Decemvre 1887.

Vasile Voin'a,
presiedinte.

„METODIC'A SCÓLEI POPORALE“
de *Dr. Petru Puposiu*, se afla de vendiare la autoriulu in *Arad*. Pretiulu 60 cr. v. a. — ér espedata franco 65 cr.

Concursu.

Pentru deplinirea parochiei vacante de clas'a a trei'a din *Crivobar'a*, se eserie concursu cu terminu de 30 de zile dela prim'a publicare.

Emolumintele impreunate cu acésta parochia sunt: o sessiune de pamentu cu unu venitu anualu de 200 fl. v. a. unu platiu intravilauu de unu jugeru, birulu preotiescu dela 100 numere de casa câte 1 mesura cucuruзу in bómbe séu 1 fl. in bani si stolele usuate.

Recursele instruate conform statutuluí organicu si regulamentuluí pentru parochii sunt a-se adresá pana la terminulu indicatu parintelui protopre-viteru tractualu *Georgiu Cretinescu* in *Belintiu* p. u. *Kiszetó*.

Recurentii sunt pofitiu totu de odata a-se presentá in vre-o Dumineca, seau serbatóre in sant'a biserica din *Crivobar'a*, spre a-si aretá desteritatea in cantu si rituale *Crivobar'a* in 15/27. Noemvre 1887.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: *GEORGIU CRECIUNESCU*, m. p. protopresviteru.

—□—

Pentru deplinirea parochiei vacante de a III classa *Zimbru* cu filialele *Dulcele* si *Brusturesci*, pe bas'a decisuluí Consistorialu dto 1. Maiu a. c. Nr. 1618/B. se eserie concursu cu terminulu de alegere 3. Ianuariu st. v. 1888. —

Emolumintele anuali sunt:

Dela 176 numeri de case câte un'a mesura de cucuruзу sfarmatu, 4 jugere de pamentu, stolele indatinate, cuartiru liberu si gradina — care tóte computate la olalta facu 425 fl. v. a.

Doritorii de a ocupá acést'a parochia sunt avisati, recoursele prevediute cu tóte documintele prescise in „Statutulu organicu“ adresate comitetuluí parochialu pana la 25. Decemvre a. c. st. v. ale trimite protopresviteruluí tractualu *Ioan Groz'a* la *Halmagiu*.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: *IOAN GROZ'A*, m. p. protopresviteru.

—□—